

יבית אומר

עלון שבועי לכבודו של רבנו הגדול
מרז רבי **עובדיה יוסף זצוק"ל**

פרשת לך לך
תמוז תשפ"ה
גיליון מס' 528

דבר העורך הרב יצחק בר זכאי

ויסע לוט מקדם (י"ג, י"א)

לוט אשר הלך עם אברהם כברת דרך ארוכה, כאשר הגיע לפרשת דרכים אומר עליו הכתוב "וירא את כל ככר הירדן כי כולה משקה **ויסע לוט מקדם**"
חמדת הממון העבירה אותו על דעתו, והוא עוזב את אברהם ומתחבר אל אנשים רעים וחטאים כאנשי סודם.
תוצאה זו של שכנות עם אנשי סדום היתה שהוכרח לברוח מהם ונשאר לבסוף **בעירום ובחוסר כל**, מי שאינו עומד בנסיון ומוכח לנטוש את אברהם ואת אלוקיו בגלל תאות ממון, לבסוף מפסיד גם את העושר שאותו חמד.

לא מזמן נתפרסם על אדם שעסק למחיתו בתיווך מכוניות עתיקות, אך נהג בכל בוקר טרם צאתו לעבודה להשתתף בשיעור הדף היומי, בוקר אחד התפרסם בעיתון על מכירת רכב מהסוג שאותו מתווך ציפה לו זמן רב, והתלבט **אם לבטל את דף היומי** באותו בוקר ע"מ לרכוש את אותו רכב עתיק, ולבסוף החליט להישאר **בקביעות לימודו** על אף שלכאורה היה באפשרותו להרויח הון עתיק מאותה עיסקה, משסיים את לימודו וביקש לרכוש את אותה המכונה נתברר שהיא כבר נמכרה, בתחילה חשב שהפסיד הון רב בכך שנשאר בקביעות למודו, אך לבסוף נתברר שמכונת זו היתה משועבדת לרשות המס ואותו אדם שרכש אותה **הפסיד את ממונו**, אך אותו לומד שעור הדף היומי **הרויח את עולמו**.

שבת שלום!

שעון קיץ:

- שקיעת החמה - 16:47
- נץ החמה - 6:00
- סוף ק"ש: מג"א - 8:07 הגר"א - 8:39
- סוף זמן תפילה: הגר"א - 9:34
- צאת שבת - 17:18
- זמן ר"ת במוצ"ש - 17:55
- הזמנים הם לפי אופק ירושלים
- *ברכת הלבנה החל ממוצ"ש ק"

פנינים מתורתו על פרשת השבוע

לך לך מארצך (י"ב, א')
וכתב רש"י - להנאתך ולטובתך ושם אעשך לגוי גדול, וכאן אי אתה זוכה לבנים.
והקשה מרן זיע"א: רבותינו אמרו שנסיון זה הוא אחד מעשרה נסיונות שנתנסה אברהם אבינו ולכאורה איזה נסיון הוא זה, והרי אם יאמרו לאדם חשוך בנים שגר בחוץ לארץ שיסע לארץ ישראל לפרופסור מומחה בריפוי עקרות, בודאי שיסע בשמחה, וק"ו אם יובטח לו טיפול רפואי חינם, וכאן הבטיח לו הקב"ה ששם יזכה לבנים וגם יתברך בעושר וכבוד, וא"כ מה הנסיון בכך?
ותירץ מרן: בהיות ונדע מעשיו של קידוש ה' שעשה אברהם בעולם כשהושלך לכיבשן האש ויצא משם חי ושלם, ובודאי דבר זה עשה רושם לעיני כולם וראו בצדקת אברהם, וא"כ קל היה לו לאברהם להשפיע על בני דורו להכניסם תחת כנפי השכינה, וכשאמר לו הקב"ה לך לך מארצך, למקום שלא הכירו ושמעו על אברהם היה זה נסיון קשה לאברהם, ששם לא יכול להשפיע ולהחזירם למוטב.

(תורת הפרשה להגר"א זכאי - בשם מרן זיע"א)

ואברכה מברכיך ומקללך אאר (י"ב, ג')
כתב מרן זיע"א: אמרו חז"ל במדרש (רבה פרשה י"א): כה תברכו את בני ישראל אמור להם - מלמד שהחזן אומר להם כל דיבור ודיבור... וטעמו של דבר - כי החזן הוא בבחינת סרסור המושך שפע צינור ממקור הברכות העליונות, שיחול על ראש הכהן תחילה, כדי שיהיה בבחינת כלי מלא ברכת ה', ולאחר מכן כשהכהן מברך את ישראל, הרי הוא כמוריק מכלי מלא אל כלי ריקן.
ואלמלא היה החזן מקרא את הכהן תחילה, לא היה הכהן מתברך, ולא היה לו מה להריק ברכה על ישראל...
וזהו שאמרו חז"ל (חולין מט.): **ואברכה מברכיך** - אלו כהנים שמברכים את ישראל, שהקדים להם ברכתו, לפני שיברכו בפועל, **ומקללך אאר** - שרק לאחר שיקלל - יקולל.
ולפי הטעם הנ"ל - יש ללמוד שכוון יותר שיהיה החזן מקרא את הכהנים גם את תיבת **יברכך**, כדי שתחול עליהם ברכת ה' טרם יברכו את ישראל...

(יחזה דעת חלק ד' סי' י')

ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה (ט"ו, י"ג)
ביאר מרן זיע"א: אעפ"י שכתוב "ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה", מ"מ נשתעבדו רק 210 ולא 400 שנה, **והטעם לכך:**
א. שהלילות השלימו למנין, שהרי אין דרך לעבוד בלילה, והם עבדו ביום ובלילה.
ב. שהיו פרים ורבים מאוד שלא כדרך הטבע (שילדו ששה בכרס אחת) ועשו במשך רד"ו שנים מה שהיו צריכים לעשות במשך 400 שנה.
ג. קושי השעבוד השלים המנין, וזהו שמרומז: בהגדה של פסח:
וירא את **עונינו** - שהיו עובדים גם בלילה.
ואת עמלנו - אלו הבנים שהיו פרים ורבים מאוד,
את לחצינו - זה הדחק, דהיינו קושי השעבוד ועל ידי שלשה טעמים אלו ויוציאם ה' ממצרים".

(חזון עובדיה - הגדה של פסח עמ' רל"ד)

וישמע אברם כי נשבה אחיו ... וישב את ... וגם את לוט אחיו (יד, יד)
העיר מרן זיע"א: מדוע מסר אברהם אבינו את עצמו להצלת לוט שהיה רשע? ומדוע נלחם להצילו?
וביאר מרן - חשש אברהם לכבוד שמים, שהרי מבואר במדרש שקלסתר פניו של לוט **דומה לאברהם**, ואם יהרג לוט עלולים הבריות לחשוב שאברהם נהרג כשהשליך נימרוד את אברהם לכבשן האש, ובכך עלול להיגרם חילול ה' שחלילה אין הקב"ה יכול להצילו מהכבשן, לכן מסר עצמו להצלת לוט.

מעשה רב

סיפר **רבי יעקב ששון שליט"א** - נכדו של מרן בדידי הוה עובדא, שלאחר נשואי קראני אליו מור זקני ואמר לי: כאשר יולד לך בן- תקרא את שמו על שמי (עובדיה) ויטב לנו בזה, אך מאז חנני ה' **רק בבנות** שיחיו. והנה פעם דיברתי עם מו"ז מרן זיע"א בענין המנהג לקרוא את הבנים והבנות על שם האבות אף בחייהם ואמר לי מרן: הנה חיים לי **אחד עשר ילדים** (עדינה, יעקב, מלכה, אברהם, יפה, יצחק, שרה ורבקה (תאומות) דוד, לאה, משה ורחל נפטרה בינקותה) ולכל אחד מהם יש בת ושמה **מרגלית**, **נמצאו אחת עשרה מרגליות**. אולם על שמי עובדיה לא נקראו אלא **עשרה**, כי לבתי הגדולה לא נולד בן שני לקרותו על שמי ושתק מרן זיע"א ואמר לי – **ומתי תביא לי עובדיה?** והנה היה לי ידיד הוא רבי גד יזדי שליט"א וגם הוא רק בבנות חננו ה', ולאחר שנולדה ביתו השלישית בא לפני מרן, ויעץ לו מרן שיקרא לביתו **בת שבע**, כי היא סגולה לזכות גם לבנים, וכן השיב לי מרן שאקרא לביתי בת שבע ומאז בר קציר כלה קץ ואנחנו זכינו **כל אחד בבת**. ובאתי אצל מרן זקני זיע"א בשמחה, והנה בדיחה דעתא (כמדומה שאז סיים את אחד מספריו) ואמרתי לו במחילה מכבודו עדיין לא נושענו בבן, וברך את ידידי הנזכר שיזכה לבן זכר במהרה, **ונתקיימה ברכתו**, אחר שנה באתי אצל מרן ואמרתי לו, כי בימים הקרובים לא אבוא לדון בפניו, כי רעיתי הרתה ושלמו ימי הריונה (ולא נודע לנו אם תלד בן או בת), הסתכל מרן בספר שלפניו ושפתיו מרחשות: וכך אמר מילה במילה: "אם כן ברביעי **בעוד שבוע וחצי** יש לנו ברית מילה, **וכך היה**."

עוד סיפר

שמעתי מגיסי רבי יהודה אורפלי שליט"א, שבזמנו שערכו במכון ירושלים את תשובות רבי עקיבא איגר ראה העורך שכתב הגאון רע"א בכמה מקומות תואר, "**דודי ומסרפי**", ולא ידע פירוש המילה מסרפי, ושאל כמה מגדולי הדור שפגש באותם הימים! יש שאמרו כי הוא טעות סופר! יש שהשיבו שאינם יודעים ובאותם הימים פגש העורך את מרן זיע"א בברית מילה, ניגש אליו ושאל אותו על לשון זה- מסרפי, ותיכף ומיד השיב לו מרן, מסרפי נזכר כמה פעמים בדברי הגאון רבי עקיבא איגר, ופירושו- **דודי אחי אמי** וכמו שנאמר בעמוס (פרק ו') ונשאו דודו ומסרפו.

עוד סיפר

שמעתי מדודי רבי דוד יוסף שליט"א, שבזמן שהקים את ביהמ"ד יחווה דעת בשנת תשמ"ו, קנה דירה ששימשה לאברכי הכולל, ואחד האברכים שדירתו היתה מעל בית המדרש התנגד לכך, (כפי המבואר בשו"ע ס"י קנ"א ס"י"ב) **שאסור לדור מעל בית הכנסת**, וביקש אותו אברך לשאול את דעתו של ר' ב"צ אבא שאול זצ"ל, ואכן הציגו בפניו את השאלה, וחייך הרב ואמר: אני עצמי גרתי מעל דירתו של הרב עובדיה בשכונת תל ארזה, ומתחתיה היה בית הכנסת ולא חששו לזה, והוסיף ר' ב"צ ואמר: דע לך שבכל זמן שהרב עובדיה גר מתחת **הייתי חושש מאוד לנפשי** ולא מחמת ביהכנ"ס בקומה התחתונה, אלא מחמת שהרב עובדיה היה יושב ועוסק בתורה יומם ולילה בחדרו שמתחת לדירה שלי, **וקדושת בית מדרש של יחיד עולה על קדושת בית הכנסת**, וכשעזב הרב עובדיה לתל אביב רווח לי מצד זה.

מתוך הספר **אביר הרועים**
בית מידות-עמ' 160

לעילוי נשמת

האדם היקר **יעיש בן זוהרה** לוגאסי ז"ל
נלב"ע י' מר חשוון תשס"א
ת.נ.צ.ב.ה.

כינור הירתי

- א. **איך יתכן** שאדם יעשה **מעשה בגופו** בשבת, ויעבור על איסור מתקן כלי"ז?
- ב. **איזה דבר** אסור לעשותו **בשבתות הקיץ**, אך בשבתות החורף מותר?
- ג. **איזה מאכל** מותר לאכול בשבת **דוקא בחו"ל**, אך לא בארץ ישראל?
- ד. **סגר דלת** בשבת קודש, ונתחייב ב100 חטאות, היתכן?
- ה. **היכן מצינו** מנהג לומר מידי שבת קודש **והוא רחום?**
- ו. **באיזה אופן** מותר לאדם לישא **שתי אחיות** יחד?
- ז. **ידוע שהמלבושים** היקרים ביותר עשויים **מן המשי** מה הסיבה לכך?
- ח. **היכן מצינו** מצבה על קברו של **כלב?**
- ט. **היכן מצינו** מצבה על קברו של **דג?**

תשובות

- א. **כתב החתם סופר** (אוה"ח סי' ע"א) שמוהל שנסדקה ציפורנו ורצה לתקנה כדי למול את התינוק עובר על איסור תורה של עשיית כלי (מלבד איסור גזיז).
- ב. **מבואר בשו"ע** (סי' שכ"ד ס"י"א) אין נותנים מזונות לבעלי חיים בשבת – **מפני שמצוי** להם אוכל בשדות, אבל לבעלי חיים שמזונותיהם עלך מותר, וכתב בעולת שבת (ס"ק י"ז) שבימות החורף שאין מצוי להם מאכל בשדות מותר להאכילם (ויש חולקים, עי' מג"א שם סק"ז).
- ג. **עיסת חו"ל** שהיא טבל ושכח להפריש מותר להתחיל לאוכלה ולהפריש חלה ממה שנשאר בסוף, אבל עיסת הארץ שהיא טבל ושכח להפריש - אסור להתחיל לאוכלה.

ד. **היו לו** בבית 100 בהמות וסגר עליהם את הדלת בשבת (בשוגג) חייב 100 חטאות.

ה. **נאמר בבית יוסף** (אוה"ח סו"ס קמ"ב): כתוב באורחות חיים: מנהג ספרד אחר קריאת התורה בשבת, לומר **והוא רחום יכפר עוון**, כדי לכפר על שגגת הטעויות במקרא, והיום אין זכר למנהג זה (ועיין כף החיים שם סק"ד).

ו. **נאמר בשו"ע** (יו"ד סי' רס"ט): מותר לאדם לישא שתי אחיות **גירות**, שהן אחיות מן האב (ובאחיות מן האם אסורות).

ז. **כתב בספר** תוספות השלום (ויקהל ל"ה, ו') המשי בא מן התולעת ומתקנים מן המשי מלבושים נאים ומעילים, כדי **שלא יתגאו** לובשי המעילים במלבושיהם, ע"י שיזכרו מאין באו המלבושים – מתולעים, ואחרית האדם לתולעת.

ח. **כתב בפסיקתא** דרב כהנא (בשלח פסקא י"א) מעשה בכלב שהציל את הרועים, והחליטו לשלם לכלב שכר - הקימו הרועים מצבה על מקום קבורתו, ועד עכשיו נקראת "**מצבת הכלב**" (עיי"ש כל המעשה).

ט. **בבית החיים** בעיר וינא נמצא **מצבת פלא** שנחרט עליה פה נטמן הדג שצעק שמע ישראל וזאת על פי מה שציווה רבי שעפשיל זצ"ל בנו של השל"ה הקדוש (עי' ספר אוצר פלאות כל המעשה).
(**החידות נלקחו מספר "ופריו מתוק"**)

גימטריה בפרשה

(מרבי יעקב ישראל קנייבסקי)

ואעשך לגוי גדול ואברכך (יב, ב') פירש"י ועוד שאודיע טבעך בעולם
"לגוי גדול ואברכך" **בגימ'** "אודיע טבעך בעולם"

הנה נא ידעתי (י"ב, י"א) – פירש"י – עכשו הכיר בה
"הנה נא ידעתי כ"י **בגימ'** "עכשו הכירה"

ויצא אותו החוצה (ט"ו, ה') פירש"י אמר לו צא מאיצטגנינות שלך
"ויצא אותו החוצה" **בגימ'** (עם התיבות) "אמר לו צא מאיצטגנונדך"

פינת ההלכה

הלכות ברכות

* **פירות** שנתרסקו בין ביד בין בכלי, אפילו נתרסקו לגמרי עד שאבדה צורתם, כגון תמרים שהוציא מהם גרעינהם ועשאים כמין עיסה, מברכים עליהם בורא פרי העץ, ולאחריהם על העץ ועל פרי העץ, ותפוחי אדמה מרוסקים (פירי), וכן גזר שנתרסק ע"י פומפיה דקה, ברכתה בורא פרי האדמה.

* **פלאפל** שעשוי מחומוס טחון מטוגן בשמן עם קצת פתיתי לחם וקמח לדבקו **ברכתו שהכל**, שמכיון שמערבים בו כמון ושאר מיני תבלין, ואח"כ מטגנים אותו בשמן עמוק עד **שנסתנה טעמו**, יש לברך עליו שהכל וכמש"כ כיוצא בזה הגאון ר' יוסף ידיד לגבי ברכת **הלדר**, שאף שנעשה מפרי המישמש כיון שיש לו טעם שונה ושם חדש, ופנים חדשות, אף לדעת מרן ברכתו שהכל ומ"מ המברך עליו בורא פרי האדמה יש לו על מה לסמוך.

* **טחינה** שנעשית מריסוק השומשוּמין ונעשית משקה מברכים עליה שהכל, שכל שנימוח לגמרי ונעשה כעין משקה אין שם אוכל עליו, ומברך עליו שהכל.

* **פירות העץ** שטובים למאכל בין כשהם חיים בין כשהם מבושלים, כגון חבושים וערמונים (קסטניאס) מברכים עליהם בורא פרי העץ בין אכלם חיים בין אכלם מבושל, אבל פרי שאינו נאכל חי אלא מבושל אם אכלו חי מברך שהכל, ואם בשלו מברך העץ, וכן ירקות שטובים למאכל כשהם מבושלים **יותר מכשהם חיים** כגון חצילים או לפת אם אכלם חי מברך שהכל, ואם אכלם מבושלים (או מטוגנים, או כבושים) מברך אדמה.

* **פירות האדמה** שהם טובים חיים יותר מבושלים כגון קישואים, אף שבישולם עם בשר, מברך עליהם האדמה הואיל והקישואים ג"כ עיקר התבשיל, אבל שום ובצל שבישולם עם בשר ברכתו שהכל הואיל ונותנים אותם בתבשיל כדי להשביח את התבשיל ולא כדי להשביח את עצמן.

* **אם מביאים** בסוף הסעודה פירות מבושלים עם סוכר הנקראים קומפוט מברך עליהם כברכתם, הואיל ואינם באים ללפת את הפת, אלא לתענוג ולקינוח סעודה, ואם מעורבים בפירות אלו, פירות עץ ופרות אדמה **וניכרים** לכך, יש לברך על כל אחד ואחד ברכתו הראויה, ואף שהמשנה ברורה (סי' רי"ב) כתב שאפילו שניהם עיקרים, וכל מין ומין ניכר בפני עצמו, אלא שאחד מרובה מחבירו, הרוב הוא העיקר לפע"ד אין דבריו מוכרחים.

* **המוצץ פירות** כגון לימון מתוק או תפוז, אם המציצה היא דרך לעיסה בשיניו, מברך בורא פרי העץ כברכת הפרי, ושיעורו בכזית לברך ברכה אחרונה, אבל המוצץ בשפתיו ואינו לועסו בשיניו, דינו כשותה את המיץ וברכתו שהכל, ואינו מברך ברכה אחרונה, מפני שאינו יכול לשתות רביעית בבת אחת.

* **האוכל שוקולד** ואינו לועס אותה בשיניו, אלא מוצץ בפיו, אינו מברך ברכה אחרונה, אפילו אם אכל כזית בתוך שיעור אכילת פרס, אלא א"כ לועסו בשיניו ואכל כזית בכדי אכילת פרס.

* **האוכל גלידה** אפילו אכל כשיעור רביעית בתוך כדי אכילת פרס אינו מברך ברכה אחרונה שדינם כמשקים לדעת כמה מאחרוני דורינו.

* **פרי הבננה** ברכת בורא פרי האדמה, ואם בירך עליה בורא פרי העץ יצא.

פרי שנקרא סברס (צבר) מברכים עליו בורא פרי העץ

* **פירות שגדלים** מאילני סרק כגון ענבים קטנים הגדלים בהדס, מברכים עליהם שהכל, אבל פירות חשובים שבהם כגון

פניונס ברכתו בורא פרי העץ

סיפור השבוע

סיפור רבי אלימלך בידרמן שליט"א

המדובר על משפחה חשובה ומכובדת בארץ, אבי המשפחה היה יהודי נכבד ואציל, והתבקש לבית עולמו, כשהוא זקן ושבע ימים.

בני המשפחה ישבו עליו שבעה והצטערו רבות על אובדנו.

לאחר ימי השבעה, בניו ובנותיו פתחו את הצואה שהותיר אביהם, הוא הותיר להם מספר דירות סכום רב של כסף, אך לצערינו לא הגיע לעמק השווה, וכל אחד מהאחים טוען כי לו משפט רב כורה", ומגיע לו לקבל את הדירה היותר גדולה וסכום גדול של כסף, ומכיון שהוא עשה כך וכך למען האב, וכן שאר האחים כל אחד טוען כי החלק הגדול מגיע לו, הרוחות התלהטו,

האחים נפרדו כל אחד בכעס גדול ונורא עד שהפסיקו לדבר ביניהם.

אך עם כל הצער שבדבר מכיון שהמשפחה התחנכה על אדני התורה, החליטו לפנות לדין תורה, כיצד לחלק את הירושה.

בהגיע יום הדין כל אחד הגיע מוכן לבית הדין,

צעקות וזעם היו באותו דיון סוער.

אחד התפרץ לדברי השני, ומחמת רוגז וכעס, המראה היה קשה,

עד לפני תקופה היו בני המשפחה מאוחדים ועוזרים אחד שני,

ומחמת הבושה הגיעו למצב **ששונאים את אחיהם** בשר מבשרם.

הדיינים האזינו בקשב רב לדברי האחים, וביקשו מהאחים להגיע שוב בעוד כמה ימים, כי עליהם לשקול את הדברים.

והנה, לפתע **החלה תפנית דרמטית** ששינה את פני הדברים לחלוטין.

אחד הדיינים שהשתתף בדין תורה של אותה משפחה, הכיר את

אב המשפחה באופן אישי- לילה אחד הוא **רואה את האב בחלום**.

האב פנה לדיין, כשעל פניו עצב רב, ואמר לו דע לך, שבכל פעם שילדי מזכירים את השם שלי בבית דין שנערך אצלכם

מטלטלים אותי בשמים מצד לצד, מפריעים את שלוותי ומנוחתי, ואני מרגיש צער איום וסבל נורא.

אנא ממך- התחנן הנפטר- אני מבקש ממך בכל לשון של בקשה,

תספר לילדים שלי מה שאמרתי לך, ובקש מהם שלא יזכירו את שמי כלל בזמן הדין.

המשיך המנוח ואמר לדיין ביגון וצער כאשר שומעים בשמים שהמריבה והשנאה נוצרו בגלל הרכוש שהשארתי להם מתעוררים עלי דינים קשים שמצערים אותי, לכן לכל הפחות

שירחמו על נשמתו ולא יזכירו את שמי.

הדיין שהינו מופלג בתורה וביראת שמים התעורר בבעתה,

ובשעת בוקר מוקדמת יצר קשר עם המשפחה וביקש לפוגשם דחוף במקום מסויים מכיון שיש לו הודעה חשובה מאד.

המשפחה התפלאו אך הגיעו מיד לאותו מקום כפי שביקש מהם. כשדמעות נושרות מעיניו,

סיפר הדיין בפני ילדי המנוח את **כל מה שראה בחלומו**.

האחים הזדעזעו עד עמקי נשמתם לנוכח הידיעה **שאביהם מתייסר** בגלל המחלוקת סביב הירושה.

עוד באותו מעמד, הם הסכימו להפסיק את הדיונים בבית הדין ולהתפשר ביניהם.

הם הגיעו בעצמם לחלוקה הוגנת של הרכוש בלי לערב את בית הדין ובלי לצער את אביהם המנוח.

פני הדור

סיפור הגה"צ רבי אריה שכטר זצוק"ל

הבא נתבונן: לפני מאתיים ושמונים שנה, ביהדות אירופה, כל יהודי ידע שאמנם הוא צריך לעשות לפרנסתו, אולם יותר מכפי שהוא מחוייב לעבודתו – **הוא מחוייב לעבודת קונו**.

בכל עיירה באירופה של פעם, היו רבנים שהדריכו את צאן מרעיתם בדרך הישר, היו 'קלויזים' בהם התכנסו יהודים פשוטים של 'עמך', מי לפני עבודתו ומי אחריה, לשיעור יומי בחברת ש"ס או חברת משניות, איש איש עלפי מדרגתו.

יהודים שעבדו מבוקר עד לילה בעבודת כפיים מייגעת,

לא היו פותחים את יומם לפני שיעור שהחל עוד הרבה לפני עלות השחר, בעוד אחרים ממחרים לבית כנסת לאחר תום עבודתם, ומזינים את נשמתם בשיעורים שלעיתים נמשכו עד השעות הקטנות של הלילה.

לפני עשרות שנים, אני זוכר בגבעת רוקח שטיבל של חסידי גור, בו התפללו אנשים שעבדו כפועלים פשוטים, פועלי בניין, טייחים, רציפים, בנאים. וכל היהודים הללו היו עובדים מבוקר עד לילה בעבודה מפרכת **אולם השטיבל תמיד היה מלא**. היו יהודים של עד שתיים בלילה, והיו יהודים של משתיים בלילה, אבל לא היה יהודי שהעלה בדעתו להעביר יום **מבלי שיעור קבוע!**

באותם ימים, יהודי ידע שאין לו מה לחפש בבית... או שהוא עובד או שהוא לומד! הוא הבין שהחיים אינם עוברים סתם כך. צריך לנצל כל רגע מהם במידת היכולת!

אכן, עד היום ניתן עוד למצוא יהודים שכאלו, יהודים שעמלים לפרנסתם, אבל נותרו יהודים ברמ"ח איברייהם ושס"ה גידיהם. יהודים שיקומו לפני עלות השחר וימחרו לשיעור, ואף יחזרו אל בית הכנסת מיד עם תום עמל יומם!

אולם באופן כללי, למרבה הצער, מצבו של הדור השתנה, בחורים הולכים ללמוד בשיבות, שוקדים על תלמודם במשך אי אלו שנים.

לאחר מכן, אותם שאינם יכולים להישאר במסגרות לימוד של 'כוללים' למשך כל חייהם – יוצאים להביא טרף לביתם, עיניהם נשואות מבוקר עד לילה אל המחייה ואל הכלכלה, ואז, מה קורה?

קורה דבר עצוב ביותר: שיעור של דף היומי – אינו לפי כבודם... הם הלא 'למדנים', הם 'בני ישיבה'... הם לא יכלו סתם כך לשמוע שיעור משניות בבית הכנסת... הם יחפשו לעצמם חברותא. אבל למצוא חברותא זה לא פשוט. לפעמים זה גם לוקח זמן, יום, יומיים, שבוע שבועיים, חודש חודשיים ואפילו יותר... היצר הרע אינו ממחר לסייע ליהודי הרוצה ללמוד תורה!

ומה בינתיים? בינתיים לא פותחים ספר... רק בינתיים, כמוכן, עד שימצאו חברותא... אלא שכידוע, הכלל הוא: אם תעזובני יום – יומיים אעזובך! הימים חולפים, והיהודי היקר שלנו כבר אינו כמו שהיה... הוא כבר יצא מכלל "קבעת עיתים", ואט אט הוא נהפך לאדם אחר, **אדם של "כגויי הארצות"**...

ההידרדרות ממשיכה, מדחי אל דחי. מבלי להרגיש, השינוי בגישה מחלחל גם אל שאר בני הבית... ובינתיים, האישה שמבחינה שבעלה 'מובטל' – כבר צריכה עזרה בית, וכעת, היהודי שלנו כבר מרגיש שבאמת אין זמן ללמוד...

כך מוצא את עצמו היהודי דן... כשהוא עטוף באיצטלא דרבנן, לובש חליפה קצרה או ארוכה וחובש מגבעת, המבורג או שטריימל, **אבל מפנים – הכל רקוב... מבפנים, הוא כבר לא מה שהיה**. הוא כבר אינו יהודי ששיך לקביעת עתים לתורה, וחבל.